

การจัดการองค์ความรู้
ของ
สำนักกฎหมาย
ประจำปี ๒๕๖๔
เรื่อง การทำพินัยกรรม

คำนำ

มนุษย์เราตั้งแต่เกิดมาจนกระทั่งเสียชีวิตย่อมต้องมีทรัพย์สินที่ได้มาหรือหามาได้ บางคนอาจมีทรัพย์สินมากมาย อาจได้มาจากทางมรดกหรืออาจได้มาจากการทำงานหรือประกอบกิจการต่าง ๆ เมื่อเจ้าของทรัพย์สินเสียชีวิตลงทรัพย์สินต่าง ๆ ของบุคคลนั้นจะกลายเป็น “มรดก” ทันที ซึ่งมรดกนี้จะตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรมต่อไป

พินัยกรรมคือคำสั่งครั้งสุดท้ายที่เจ้าของทรัพย์สินได้แสดงเจตนากำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินหรือกิจการต่าง ๆ เอาไว้ เพื่อให้มีผลบังคับตามกฎหมายเมื่อผู้ทำพินัยกรรมถึงแก่ความตายโดยเหตุนี้พินัยกรรมจึงมีความสำคัญที่เราทุกคนที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินจะได้แสดงเจตนาครั้งสุดท้าย ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดปัญหากับทายาททุกคนที่ยังมีชีวิตอยู่ต่อไป

ผู้จัดทำ

สำนักกฎหมาย องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

สาระสำคัญของการทำพินัยกรรม

การทำพินัยกรรมเป็นการแสดงเจตนากำหนดว่าถ้าเราเสียชีวิตไปแล้ว ทรัพย์สินต่าง ๆ จะตกให้แก่ผู้ใด เช่น กำหนดว่าใครเป็นผู้จัดการทรัพย์สินมรดก หรือกำหนดเรื่องการทำศพ หรือบริจาคทรัพย์สินให้แก่ผู้รับพินัยกรรม เป็นต้น

๑. อายุผู้ทำพินัยกรรม จะต้องมียุ่ชั้่นต่ำไม่น้อยกว่า ๑๕ ปีบริบูรณ์ ส่วนอายุชั้นสูงจะมากเท่าไรกฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ หากมีสติสัมปะชัญญะดี ก็ สามารถทำได้ตลอดเวลา

๒. ผู้รับพินัยกรรม เจ้ามรดกสามารถยกทรัพย์สินหรือสิทธิต่าง ๆ ของตน ใ้กับทายาทหรือบุคคลทั่วไปหรือนิติบุคคลตามกฎหมายก็ได้

๓. วันที่ทำพินัยกรรม การทำพินัยกรรมแบบธรรมดาและแบบเขียนเอง ทั้ง ๒ แบบ กฎหมายกำหนดให้ต้องระบุวันเดือนปีที่ทำพินัยกรรมไว้ เพื่อพิสูจน์ว่า พินัยกรรมฉบับใดเป็นการแสดงเจตนาครั้งสุดท้ายของเจ้ามรดกซึ่งพินัยกรรม ฉบับนั้นจะมีผลบังคับตามกฎหมาย

๔. การเขียนพินัยกรรม สามารถใช้ได้ทั้ง ปากกา ดินสอ หรือพิมพ์ลงใน กระดาษให้ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายกำหนดก็ใช้ได้ทั้งสิ้น

บุคคลทั่วไปสามารถทำพินัยกรรมได้ทั้งหมด ๖ แบบดังนี้

- ๑) พินัยกรรมแบบธรรมดา
- ๒) พินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ
- ๓) พินัยกรรมทำเป็นเอกสารฝ่ายการเมือง
- ๔) พินัยกรรมแบบเอกสารลับ
- ๕) พินัยกรรมแบบทำด้วยวาจา
- ๖) พินัยกรรมแบบทำตามกฎหมายต่างประเทศ

๑. พินัยกรรมแบบธรรมดา

วิธีทำพินัยกรรมแบบนี้ “ผู้ทำพินัยกรรม” จะต้องทำเป็นหนังสือซึ่งจะเขียนหรือพิมพ์ข้อความพินัยกรรมลงบนกระดาษก็ได้ จำนวนก็แผ่นก็ได้ตามแต่รายละเอียดมากน้อยที่ต้องการแจกแจงลงไปและต้องลงวันเดือนปีที่ทำให้ชัดเจนสำหรับวิธีนี้ผู้ทำจะต้องลงลายมือชื่อต่อหน้า “พยาน” อย่างน้อย ๒ คน พร้อมกันและพยาน ๒ คนต้องลงลายมือชื่อรับรองการทำพินัยกรรมในขณะที่ทำด้วย (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๕๕๖)

๒. พินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ

การทำพินัยกรรมวิธีนี้ อาจเรียกได้ว่า เรียบง่ายที่สุดเลยก็ว่าได้เพราะเป็นพินัยกรรมที่ผู้ทำเขียนขึ้นด้วยตัวเองโดยวิธีการ คือ ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องเขียนพินัยกรรมด้วย “ลายมือตัวเอง” ทั้งฉบับลงวันเดือนปีที่ทำ และอย่าลืมลงลายมือชื่อผู้ทำพินัยกรรมด้วยโดยกรณีการทำพินัยกรรมแบบนี้จะมีพยานมารับรู้การทำพินัยกรรมหรือไม่ก็ได้

(ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๕๗)

๓. พินัยกรรมทำเป็นเอกสารฝ่ายการเมือง

ยื่นคำร้องขอให้นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต ณ อำเภอ หรือเขตใดก็ได้ ดำเนินการให้อย่างเป็นทางการ การทำพินัยกรรมด้วยวิธีนี้จะต้องมีเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องด้วย โดยผู้ทำพินัยกรรมต้องไปแจ้งความประสงค์โดยให้ถ้อยคำหรือข้อความที่ต้องการระบุในพินัยกรรมของตนแก่เจ้าพนักงานที่สำนักงานเขตสำหรับพื้นที่กรุงเทพมหานครฯ หรือที่ว่าการอำเภอสำหรับพื้นที่ต่างจังหวัด พร้อมพยานอย่างน้อย ๒ คนพร้อมกัน (จะทำนอกที่ว่าการอำเภอก็ได้ถ้ามีการร้องขอ) เจ้าพนักงานจะจดข้อความตามที่ได้รับแจ้งและอ่านข้อความให้ผู้ทำพินัยกรรมและพยาน ๒ คนฟัง หากถูกต้องครบถ้วน ผู้ทำพินัยกรรม

พร้อม พยาน ๒ คน ลงลายมือชื่อ ต่อจากนั้นเจ้าพนักงานจะลงลายมือชื่อ
วันเดือนปีที่ทำพินัยกรรมและจดข้อความว่าพินัยกรรมได้ทำขึ้นถูกต้องพร้อม
ประทับตราตำแหน่งไว้ด้วย

(ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๕๘ – ๑๖๕๙)

๔. พินัยกรรมแบบเอกสารลับ

ผู้ทำพินัยกรรม (อาจเขียนหรือพิมพ์) แล้วลงลายมือชื่อตัวเอง และ
ปิดผนึกพินัยกรรมพร้อมทั้งลงลายมือชื่อทับริยณิกจากนั้นให้นำพินัยกรรม
ที่ปิดผนึกและลงลายมือชื่อทับแล้วไปแสดงต่อเจ้าพนักงาน ณ สำนักงานเขต
(กรุงเทพมหานคร) หรือที่ว่าการอำเภอ (ต่างจังหวัด) พร้อมทั้งพยานอย่างน้อย
๒ คน และแจ้งต่อบุคคลเหล่านี้ว่าพินัยกรรมนี้เป็นของตน เจ้าหน้าที่จะจด
ถ้อยคำของผู้ทำพินัยกรรม และลงวันเดือนปีที่ทำพินัยกรรมไว้บนซองและ
ประทับตราตำแหน่ง โดยผู้ทำพินัยกรรม , พยาน และเจ้าหน้าที่ต้องลงลาย
มือชื่อไว้หน้าซองตรงที่ปิดผนึก

(ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๖๐)

๕. พินัยกรรมแบบทำด้วยวาจา

การทำพินัยกรรมในกรณีนี้ เกิดขึ้นเมื่อผู้ต้องการทำพินัยกรรมอยู่
ในสถานการณ์ที่ไม่สามารถทำพินัยกรรมตามแบบอื่นที่กฎหมายกำหนดได้
เช่น อยู่ในที่อันตราย ฯลฯ ก็สามารถทำพินัยกรรมแบบทำด้วยวาจาได้โดยผู้ทำ
พินัยกรรมต้องแสดงเจตนาทำพินัยกรรมต่อหน้าพยานที่อยู่ตรงหน้าอย่างน้อย
๒ คนพร้อมกัน พยานต้องรับฟังข้อความนั้น แล้วรีบไปแจ้งต่อราชการโดยเร็ว
ที่สุด คือ ไปสำนักงานเขตสำหรับพื้นที่กรุงเทพมหานคร หรือที่ว่าการอำเภอ
สำหรับพื้นที่ต่างจังหวัดโดยให้แจ้งข้อความที่ผู้ทำพินัยกรรมสั่งไว้ด้วยวาจา
พร้อมทั้งแจ้งวันเดือนปีและสถานที่

(ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๖๓)

๖. พินัยกรรมแบบทำตามกฎหมายต่างประเทศ

กรณีคนไทยที่อยู่ต่างประเทศต้องการทำพินัยกรรมมีสิทธิเลือกทำตามแบบของกฎหมายประเทศที่ตนอยู่ทำพินัยกรรมก็ได้หรือจะทำแบบของกฎหมายไทยก็ได้หากทำตามแบบกฎหมายไทยในกรณีต้องการทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายการเมือง พินัยกรรมแบบเอกสารลับ และพินัยกรรมแบบวาจา ซึ่งต้องมีเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานร่วมด้วยนั้น อำนาจและหน้าที่ของนายอำเภอจะตกแก่พนักงานทูตหรือฝ่ายกงสุลฝ่ายไทย หรือให้พนักงานใด ๆ ที่มีอำนาจตามกฎหมายของประเทศนั้น เป็นผู้รับบันทึกข้อเท็จจริงไว้เป็นหลักฐานก็ได้ (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๖๗)

ข้อควรระวังในการทำพินัยกรรม

การทำพินัยกรรมให้เสร็จสมบูรณ์ไม่เป็นโมฆะในภายหลังยังมีข้อควรระวังในการทำพินัยกรรมดังต่อไปนี้

- พินัยกรรมต้องทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น
- ผู้ทำพินัยกรรมต้องมีอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป
- ผู้รับพินัยกรรม หรือคู่สมรสของผู้รับพินัยกรรมไม่สามารถเป็นพยานในการทำพินัยกรรมได้
- ผู้ที่เป็นพยาน จะต้องไม่ใช่ผู้เยาว์ หรือผู้หย่อนความสามารถ และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในมรดกการลงนามเป็นพยานนั้นจะกระทำได้อีกโดยลงลายมือชื่อเท่านั้น จะใช้พิมพ์ลายมือหรือแกลงหรือใช้ตราประทับไม่ได้
- บุคคลดังต่อไปนี้จะเป็นพยานในการทำพินัยกรรมไม่ได้
 - (๑) ผู้ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ
 - (๒) บุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ
 - (๓) บุคคลที่หูหนวก เป็นใบ้ หรือจักษุบอดทั้งสองข้าง

สุดท้ายนี้

- สำนักกฎหมาย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่าน
จะได้รับความรู้และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิด
ประโยชน์สูงสุดแก่ทรัพย์สินหรือทรัพย์สินของท่านต่อไป

“ขอบคุณครับ”